

N:r 43.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1895, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 9, 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Ofvan omförmälda paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 hafva följande lydelse:

§ 9. En hvar svensk undersåte, som är medlem af kommunen samt enligt § 40 förbunden att till densamma erlägga skatt, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser och inskränkningar, som §§ 10 och 11 innehålla, berättigad att i val af stadsfullmäktige deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 11. Den, som ej råder öfver sig och sitt gods, som står under annans husbondevälde, som sin egendom till borgenärer afträdt och ej visat sig vara från deras kraf lagligen fri, som är för nesligt brott tilltalad, dömd eller under framtiden stäld, eller som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig att inför rätta föra annans talan, må ej valrätt utöfva; och ej heller må den, som för oguldna stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

§ 14. Stadsfullmäktig kan endast den vara, som uppnått 25 år och, enligt hvad här ofvan finnes stadgadt, sjelf valberättigad är.

Uti en vid sistlidet års riksdag inom Andra Kammaren afgifven motion hemställde herr *O. Eklund*, att §§ 11 och 14 i ofvan berörda förordning måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 11. Den, som är för nesligt brott dömd eller under framtiden stäld eller som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig, må ej utöfva valrätt; och ej heller må den, som för oguldna stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

§ 14. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått tjugufem års ålder, som icke råder öfver sig och sitt gods, som sin egendom till borgenärer afträdt och ej visat sig från deras kraf lagligen fri, som förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan, och ej den, som sjelf icke röstberättigad är.

Med ifrågavarande framställning afsåg motionären sålunda, *dels* att en persons blotta tilltalande för nesligt brott eller den omständighet, att han stode under annans husbondevälde, icke vidare skulle utgöra hinder för utöfvande af rösträtt vid val af stadsfullmäktige, och *dels* att åtskilliga andra i § 11 angifna disqualifikationer väl fortfarande skulle verka såsom sådana i fråga om valbarhet, men icke beträffande rätten att deltaga i val af stadsfullmäktige.

I det utlåtande, utskottet afgaf öfver ofvan omförmälda motion — hvilken af utskottet behandlades gemensamt med en annan, likaledes inom Andra Kammaren väckt motion, afseende bland annat sådan ändring i *samtliga* kommunalförfattningar, att en persons ställande under tilltal för brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, icke skulle förringa hans valbarhet till kommunala befattningar — anförde utskottet, hurusom samma skäl, som föranledt den af Riksdagen beslutade ändringen i 26 § riksdagsordningen, jemväl borde föranleda den ändring i kommunallagarnas bestämmelser angående behörighet att emottaga de kommunala uppdrag, som omförmäldes i de af motionären anförda lagrum, att obehörighet inträdde icke redan vid åtal för brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, utan först sedan af domstol förlust af sådant förtroende blifvit ådömd den tilltalade, dervid likväl obehörighet inträdde, ändock att utslaget ej vunnit laga kraft.

Den i kommunallagarna använda beteckningen nesligt brott syntes utskottet vidare böra utbytas mot den i strafflagen därför använda benämningen »brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende».

Beträffande motionen i öfrigt, delade utskottet motionärens åsigt om olämpligheten af det — för öfrigt otydliga — särskildt för Stockholm upp-

tagna stadgandet, att den, som stode under annans husbondevälde, saknade valrätt, i följd hvaraf enligt utskottets åsigt detta stadgande borde uteslutas.

Öfriga ifrågasatta ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, i syfte att i fråga om valrätt bringa denna förordning i full öfverensstämmelse med förordningen om kommunalstyrelse i öfriga rikets städer, syntes deremot utskottet icke vara af behovet påkallade, helst motionären underlätit att väcka förslag om ändring i 9 § af förstberörda förordning, samt alltså, äfven om motionärens förslag bifölles, olikformighet uti förevarande afseende i allt fall skulle kvarstå mellan nämnda förordningar.

På sålunda anförda skäl hemställde utskottet, att 11 § i ofvan berörda förordning måtte gifvas följande lydelse:

Den, som ej råder öfver sig och sitt gods, som sin egendom till borgenärer afträdt och ej visat sig vara från deras kraf lagligen fri, som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, hvilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af sådant förtroende, som är stäld under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd, eller som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan, må ej valrätt utöfva; och ej heller må den, som för oguldna stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

Denna hemställan blef af båda kamrarne bifallen; och anmälde Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1894, att Riksdagen för sin del antagit en lag i ämnet af nyss angifna innehåll.

Vid anmälan af ärendet den 31 december sistlidet år fann emellertid Kongl. Maj:t icke skäl att godkänna Riksdagens förslag.

Under erinran om hvad sålunda förekommit har herr *Eklund* vid innevarande riksdag, i en inom Andra Kammaren afgifven, till lagutskottet öfverlemnad motion, n:o 145, föreslagit:

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att §§ 9, 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 9. En hvar välfräjdad svensk undersåte, som är medlem af kommunen samt enligt § 40 förbunden att till densamma erlægga skatt, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser, som §§ 10 och 11 innehålla, berättigad att i val af stadsfullmäktig deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 11. Ej må den, som för oguldna stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

§ 14. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden stäld; ej heller den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig inför rätta föra annans talan, och ej den, som icke sjelf röstberättigad är.

Till stöd för sin nu föreliggande framställning anför motionären — efter att först hafva lemnat en jemförande redogörelse för gällande bestämmelser om valrätt och valbarhet så väl i stadskommuner i allmänhet som i hufvudstaden — hufvudsakligen följande.

Af de anförda §§ framginge, att i förordningen om kommunalstyrelse i rikets städer i allmänhet uppdroges en bestämd skilnad emellan dem, som egde valrätt, och dem, som vore till stadsfullmäktige valbara, medan i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm valrättsvilkoren vore lika med valbarhetsvilkoren.

Det kunde icke gerna vara annat än ett förbiseende, att så väsentliga olikheter i bestämmelserna angående valrätt kommit att finnas i de olika kommunalförfattningarna, olikheter, som kunde medföra, att af två personer i precis lika omständigheter i öfrigt den ene, boende i Stockholm, saknade rösträtt och den andre, boende i en landsortsstad, egde sådan, samt att, om de båda bytte vistelseort, den rösträttslöse vunne valrätt, under det att den andre förlorade sin.

Alldenstund den s. k. politiska rösträtten vore beroende af den kommunala, blefve olikheten än mera i ögonen fallande och orättvis; ty om man också skulle anse tillåtligt, att det funnes olika vilkor för kommunal rösträtt i olika städer i samma land, kunde man väl aldrig anse det rätt och billigt, att olika vilkor vore uppställda för erhållande af politisk rösträtt i olika städer. En sådan olikhet existerade faktiskt i Sverige, tack vare den undantagslagstiftning, som i fråga om kommunal rösträtt gälde i Stockholm.

Oafsedt dessa synpunkter funnos andra, som talade för en förändring af de angifna §§ i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, nemligen svårigheten för vederbörande myndigheter att hålla reda på alla de personer, som möjligen skulle hänföras under de olika kategorier, som § 11 angåfve. Kändt vore också, i huru ringa grad det lyckats Stockholms

magistrat att åstadkomma korrekta vallängder. Det vore icke gerna möjligt att i en så stor stad som Stockholm hålla reda på alla valmäns, särskildt deras, som inflyttat från landsorten, föregående affärsställning. Derfor inträffade också, att personer, som i landsorten gjort konkurs, sedan de inflyttat till Stockholm, deltog i val och dertill ansåge sig vara i sin goda rätt, under det att stockholmaren, som råkat ut för samma öde måhända för många år sedan, icke, ehuru väl han ordentligt betalade sina kommunalutskylder, finge deltaga i de kommunala valen.

Då förslaget om förändring jemväl i lydelsen af § 9 hade tillkommit för att undgå den invändning, lagutskottet, på sätt ofvan är omförmäldt, rigtat mot motionärens framställning vid nästlidet års riksdag, och för att undvika rubbning i paragrafernas nummerföljd, hade i 11 § i motionärens förslag bibehållits bestämmelser derom, att den, som häftade för oguldna stadsutskylder, icke vore berättigad att deltaga i val af stadsfullmäktig.

Motionären har visserligen ur sitt förslag från förra riksdagen återupptagit uteslutandet af nu gällande bestämmelse, att den, som står under annans husbondevälde, icke är behörig att deltaga i val af stadsfullmäktige. Men hvad angår den andra frågan, hvari förra Riksdagens lagutskott jemväl tillstyrkt ändring i 11 § af förevarande författning, eller att en persons blotta tilltalande för vanfräjdande — nesligt — brott icke vidare borde betaga honom rätten att välja och sjelf väljas till stadsfullmäktig, har motionären bibehållit detta stadgande oförändradt i fråga om vilkoren för valbarhet. Att Riksdagen nu skulle vidtaga en lagändring, deri kvarstode oförändrad en bestämmelse, hvars borttagande förra årets Riksdag beslöt, har synts utskottet så mycket mindre vara lämpligt, som frågan om borttagande af enahanda disqualifikationsgrund i afseende å valbarhet till riksdagsman utgör föremål för ett nu hvilande grundlagsändringsförslag.

Utskottet föranlåtes därför hemställa,

att herr Eklunds ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 april 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

af herra *E. Svensson*, hvilken ansett, att utskottet bort tillstyrka ifrå-
 varande motion.

Reservation

Herrar *F. Andersson* och *Erickson* hafva begärt få här antecknadt, att
 de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.